

ОБРАТИМА ЛИ Е КРИЗАТА НА ДОВЕРИЕ ВЪВ ВЛАСТТА

Общественото мнение има право на строг контрол върху действията и бездействията на управляващите - независимо дали става дума за садистично убийство, претупан ремонт на централна градска част или продажба на огромен ТЕЦ за 3500 лева плюс бонус 30 милиона "студен резерв". Отблъскващи са истеричните реакции - от всички страни - по повод бруталното убийство на Виктория Маринова в Русе. Но тези реакции са израз не само на дегенерирани политически нрави и на хора, преследващи целите си без скрупули. На мястото на Бойко Борисов не бих бил толкова назидателен - въпреки нанесените му обиди. Защото най-важния извод от истеричната обществена среда по повод на жестокото убийство е дълбоката криза на доверие в институциите на държавата. Управляващите трябва да си дадат сметка за спиралата на разрастване на това обществено недоверие.

В Странджа бе засечена сериозна опасност от епидемия по домашните животни. По мое скромно - неекспертно мнение, властите реагираха общо взето адекватно с цел да спрат разрастване на заплахата. Отговорът на публиката бе ... яростни обвинения, че властта иска да избие животните на бедните хора в Странджанско с цел ... абе, някаква далавера... Сигурно нерядко стават далавери пред очите на обществеността, за да имат легитимност подобни обвинения.

Знайни и незнайни майстори и проектанți си оставили ръцете около "Св. Седмочисленици" и "Граф Игнатиев". Мрежата избухна - нова арогантна далавера с европейски пари, Джи Пи груп и т.н. ... Сигурно доста далавери са преживели хората в България, за да се наложи толкова пряко и еднозначно тази интерпретация на ремонта. В един завой на пътя през Искърския пролом загинаха над 20 души. Катастрофа с автобус, която може да бъде причинена от различни фактори. Но публиката веднага прое с огромно доверие версията за некачествено изградената пътна настилка, направена от фирмата Трейс - спечелила десетки обществени поръчки на стойност стотици милиони...

Примерите могат да продължат, но зад тях ясно се откроява основен проблем на властта в България - драматична ерозия на доверието към лидери и институции - особено в тази негова част, която се отнася към разходването на публични, включително европейски средства и до нарастващия обществен консенсус за недопустими, скандални

размери на корупционно поведение в държавата. Знаем какъв би могъл да е отговорът на властта - "Нямате доказателства". Глупаво би било управляващите да се успокояват под този лозунг. Корупция се доказва трудно, особено в държавна система, конструирана да я прикрива. Но липсата на доказателства не повишава общественото доверие в управлението. Напротив - изявления на висши магистрати, че крупни олигарси са чисти като момина сълза не укрепват, а рушат до основи доверието към упавляващите и от трите власти.

Мащабната ерозия на общественото доверие във властта може да доведе до два типа промени в модела на политическо управление на страната. От една страна, разклатената и останала без сериозна обществена подкрепа власт се оказва изключително лесна плячка на всеки добре организиран опит за политически преврат, откъдето и да идва той. През 2013 г. кабинетът Борисов-1 бе свален от коалиция на раздразнени руски енергийни/ стратегически интереси и местни олигархични групи, сдавили се като псета около все още могъщата КТБ. През далечната 2001 г. управлението на СДС бе подкопано от яростна - и успешна кампания на посткомунистическата мафия срещу правителството на Иван Костов, която разчисти пътя на далаверата НДСВ. Примери - много. Вместо да показва обида и покруса и да назидва свои и чужди, Бойко Борисов ще направи добре да види в какъв вакуум на доверие се е оказало неговото управление - заедно с почти всички останали държавни институции в страната. Докато не преизгради това доверие към властта, той може да очаква само все по-неприятни преживявания от този тип.

От друга страна, съществува и алтернативна възможност за справяне с липсата на обществено доверие. Доверието е необходимо при демократично управление. Ако извадиш сопата - ще се справиш някак и без него. В Унгария не се чувства липса на доверие към Орбан. Но чувам, че мнозина унгарци били неохотни да говорят за него пред непознати хора - особено ако са критични. Путин не чувства липса на доверие - тези, които не му се доверяват, или мълчат, или заминават за по-хладните места в необятната Русия. Авторитарното управление - дори и в "мек" вариант - е "лекарство" срещу липсата на обществено доверие. Но дори и то не може да бъде наложено ненадейно - обществото и държавата се "свличат" към авторитаризъм и диктатура в продължение на дълъг период от време.

Обратим ли е процесът на недоверие към властта в България? Не съм сигурен, не съм... Не казвам, че точно Бойко Борисов може да "обърне дебелия край" и да "орбанизира" или "путинизира" пълноценно България. Но ако не се справи с кризата на легитимността, която се задълбочава в условията на днешното управление, диктатурата - все едно чия - неизбежно ще дойде. А кандидати за диктатори има - я вижте само колко "националисти" и "русофили" яростно се разхождат по сцената...